

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

בפני כבוד השופטת נסרין עדוי-ח'דר

התובעים

1. פלונית ע"י ב"כ עו"ד רולא חדאד ואח'
2. המוסד לביטוח לאומי ע"י ב"כ עו"ד עודד צדרבוים ואח'

נגד

הנתבעות

1. עיריית שפרעם
2. הראל חברה לביטוח בע"מ שתיהן ע"י ב"כ עו"ד גסאן אגבריה ואח'
3. מדינת ישראל ע"י ב"כ עו"ד עדי מיכלין ואח'

פסק דין

- 1
- 2 תביעה לקבלת פיצויים בגין נזקי גוף שנגרמו לתובעת 1 (להלן – **התובעת**), עקב פגיעתה בתאונה
- 3 שארעה לה במסגרת עבודתה, ביום 7.6.2012 (להלן – **התאונה** או **האירוע**).
- 4
- 5 התובע 2 (להלן – **המל"ל**), שהכיר בפגיעת התובעת בתאונה כפגיעה בעבודה, הצטרף להליכים דנן,
- 6 ותבע את הנתבעות 1 ו-2, לשיפוי בגין מלוא הסכומים ששולמו על ידו לתובעת בעקבות התאונה.
- 7
- 8 בטרם אגש לסקירת טענות הצדדים, לדיון ולהכרעה בהן, אקדים ואציין, כי לאחר שמיעת הראיות,
- 9 לאחר עיון בסיכומי הצדדים ונוכח התרשמותי הבלתי אמצעית מן התובעת ומכלל העדויות שמטעם
- 10 הצדדים, שוכנעתי כי דין התביעה כנגד עיריית שפרעם (להלן – **הערייה**) וכנגד הראל - חברה לביטוח
- 11 בע"מ (להלן – **המבטחת**), שביטחה את הערייה במועדים הרלבנטיים לתאונה בפוליסת ביטוח
- 12 אחריות כלפי צד ג', להתקבל. בד בבד, שוכנעתי כי דין התביעה כנגד מדינת ישראל – משרד החינוך
- 13 (להלן – **המדינה**) להידחות.
- 14
- 15 כבר אציין עוד, כי הוכח כי הערייה - שלא ייתכן כל חולק כי היא האחראית על תקינותם של
- 16 הכבישים והדרכים בשטחה המוניציפלי - התרשלה במילוי חובותיה ותפקידה כאמור, כשבין היתר
- 17 הוכח, ולפי מאזן ההסתברויות, כי הערייה לא דאגה לפינוי הגזם והפסולת משולי הדרך בה צעדה
- 18 התובעת יחד עם תלמידיה, לא תחזקה את הדרך באופן סביר ולא סללה מדרכה בטוחה לשימוש
- 19 הולכי רגל.
- 20

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

רקע עובדתי וטענות הצדדים בקצרה

- 1
- 2
- 3 1. התובעת ילידת 1960, מורה לגיל הרך באחד מבתי הספר בשפרעם (להלן – **בית הספר**).
- 4
- 5 2. ביום 7.6.2012, ובמסגרת פעילות בית ספרית, ליוותה התובעת את תלמידי כיתתה (להלן –
- 6 **התלמידים**) לביקור בית אצל אחת התלמידות בכיתה (להלן – **ל.ש**).
- 7
- 8 3. ביתה של ל.ש ממוקם על הכביש הראשי המוביל לבית הספר, במרחק הליכה ממנו (ראו:
- 9 סעיף 2 למוצג ת/4), בערך 250 מטרים מבית הספר (מרחק של כחמישה או שישה בניינים)
- 10 [עמ' 13 לפרוט', ש' 30-31, עדותו של מנהל בית הספר (להלן – **המנהל**)].
- 11
- 12 4. התובעת קיבלה את אישורו של מנהל בית הספר ואת אישוריהם של הורי התלמידים לצאת
- 13 לביקור האמור. לאחר קבלת אישורים אלה, התובעת ליוותה את התלמידים, עם עוד מלווה
- 14 נוספת, לביתה של ל.ש (להלן – **הקבוצה**).
- 15
- 16 5. לטענת התובעת, בדרך המובילה לבית של ל.ש אין מדרכות בשולי הכביש. גם היה פער גבהים
- 17 בין פני האספלט לבין השוליים. יתרה מכך, העירייה או מי מטעמה, ביצעה עבודות בסביבת
- 18 הדרך והשאירה גזמי עצים, ענפים וגזעים, פסולת אבנים גדולות וחצץ, כך שלא נותר מקום
- 19 למעבר הולכי הרגל בבטחה. הדבר אף הסתיר את הפרשי הגובה שבחיבור בין השול לבין
- 20 הכביש והקשה על יכולתה של התובעת להבחין במפגעים שבדרכה.
- 21
- 22 6. חזרה למסלול הביקור ונסיבות התאונה: התובעת טוענת, כי לפני היציאה לביקור, היא
- 23 דאגה לכך שהתלמידים יסתדרו בזוגות ובטור אחד אחרי השני, כשהתובעת הייתה בראש
- 24 הטור והמלווה הנוספת בסופו (ראו: סעיפים 7-11 במוצג ת/5). היציאה לביקור הייתה
- 25 בסביבות השעה 10:00 (עמ' 17 לפרוט' ש' 6-7, עמ' 18 ש' 36 ועמ' 19 ש' 1). הקבוצה פסעה
- 26 בשול הכביש המתואר לעיל, במקום המיועד לשמש מדרכה. בעת ההליכה, אחד התלמידים
- 27 (להלן – **ר'**) לא שמע להוראות התובעת, עזב באופן פתאומי את ידו של התלמיד שהיה צמוד
- 28 אליו והתקרב לשפת הכביש. התובעת פנתה אליו מייד ותפסה את ידו, אך ר' ניסה לרוץ,
- 29 ובעוד התובעת מנסה לאחוז בידו ולמנוע ממנו לרוץ, היא הרגישה שרגלה מועדת עקב הפרשי
- 30 גובה בכביש, וכתוצאה מכך היא איבדה את שיווי משקלה ונפלה עם הפנים קדימה (ראו:
- 31 סעיפים 8-11 במוצג ת/5, עמ' 20 לפרוט' ש' 20-24, עמ' 21 לפרוט' ש' 1-11. סעיפים 5-8
- 32 במוצג ת/1, עמ' 6 לפרוט' ש' 35-36, ועמ' 7 ש' 3-7 וש' 33-36).
- 33

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

- 1 7. לטענת התובעת, נפילתה נגרמה עקב הגזם והפסולת שהפריעו לה לראות ולאמוד את הפרשי
2 הגובה בין השוליים לכביש. עוד לטענתה, רק בעת שדרכה וחשה את נחיתת הרגל הבינה היא
3 כי היה קיים הפרש גבהים בין כביש האספלט לבין שול הדרך.
4
5 8. מכאן, התובעת עותרת לקבלת פיצויים בגין הנזקים שנגרמו לה עקב התאונה, הן מהעירייה
6 ומהמבטחת, והן מהמדינה, המעסיקה של התובעת.
7
8 9. באשר לתביעת המל"ל, וכאמור לעיל, התביעה לשיפוי הוגשה כנגד העירייה והמבטחת.
9
10 10. הצדדים חלוקים ביניהם, הן בשאלת החבות והן בשאלת הנזק.
11

ראיות הצדדים

- 12
13
14 11. בנוגע לנסיבות אירוע התאונה, ובנוסף לעדות התובעת (ראו: מוצג ת/5), העידו מטעמה גם
15 התלמיד ד.ס. (ראו: מוצג ת/1) והגב' ר.ש, אמה של ל.ש. (ראו: מוצג ת/4). יש לציין כי העדה
16 ר.ש לא הייתה עדה לאירוע התאונה (עמ' 16 לפרוט' ש' 36 ועמ' 17-3-1), אך היא העידה על
17 מצבה של התובעת ברגעים הראשונים שלאחר האירוע. כמו כן, העידה היא על מצב הדרך.
18
19 12. באשר להיקף העזרה לה נזקקה התובעת בעקבות פגיעתה הנדונה, ובנוסף לעדות התובעת,
20 העידה בתה, הגב' א.א. (ראו: מוצג ת/10) וכן עמיתתה הגב' ר.ס. העובדת אף היא כמורה
21 באותו בית ספר (ראו: מוצג ת/3).
22
23 13. להוכחת שיעור הנכות הרפואית הצמיתה בעקבות התאונה, התובעת הגישה את חוות דעתו
24 של דר' מרואן חדאד (להלן: **המומחה מטעם התובעת**).
25
26 14. בנוסף לאמור, התובעת הגישה תלושי שכר משנים 2012 עד 2018 (ראו: מוצג ת/7); תצלומים
27 שמתעדים את המקום בו ארעה התאונה הנטענת ואת מצב הדרך (ראו: מוצגים ת/2, ת/9);
28 מסמך של נציבות שירות המדינה בדבר תנאי "תשלום פיצוי בגין ימי מחלה בלתי מנוצלים"
29 (ראו: מוצג ת/8); הסכם קיבוצי (ראו: מוצג ת/6); ומסמכים מתיק התובעת בענף נפגעי
30 עבודה (ראו: מוצג ת/12).
31
32 15. העירייה לא הביאה ראיות כלשהן בנוגע למצב הכביש ואופן תחזוקתו.
33

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

- 1 16. מטעם העירייה והמבטחת הוגשו מסמכים רפואיים שונים ובכללם: דו"ח שחרור ממיון
2 (ראו: מוצג נ/4), דו"ח ביקור מרפאה (ראו: מוצג נ/3), היסטוריה רפואית קודמת (ראו:
3 מוצגים נ/6, נ/7, נ/8), ודו"ח היסטוריית העסקה של המוסד לביטוח לאומי (ראו: מוצג נ/5).
4
5 17. מטעם המדינה הוגש תצהירו של מנהל בית הספר (ראו: מוצג נ/9).
6
7 18. לסתירת טענות התובעת שברפואה, הוגשה מטעם כל הנתבעות חוות דעתו של ד"ר מרדכי
8 קליגמן (להלן: **המומחה מטעם הנתבעות**).
9
10 19. מטעם בית המשפט מונה פרופ' נמרוד רוזן, אשר העריך כי לתובעת נותרה נכות אורתופדית
11 צמיתה בעקבות התאונה, בשיעור של 19.25% (מוצג במ/1, במ/2).
12

דין והכרעה

נסיבות התאונה:

- 16 20. אקדים ואציין, כי כלל העדויות מטעם התובעת יצרו עלי רושם אמין ומהימן. בהינתן כך,
17 ומשלא נסתרו עדויות התובעת, אני קובעת כי התאונה ארעה בנסיבות הנטענות על ידי
18 התובעת כמפורט בסעיפים 2-6 בפתח פסק הדין לעיל. קביעתי זו, תזכה לדיון מורחב יותר,
19 במסגרת הדיון בעוולת הרשלנות.
20

עולת הרשלנות:

אחריות העירייה

- 23 21. אין עוררין על כך, כי המקרה דנן משתייך ל"ליבת דיני הנזיקין". שכן, עניינה של התובעת
24 נמנה על "הנזקים הפיזיים של נזוקים ישירים המהווים את חלק הארי של תביעות הנזיקין
25 הנידונות בבתי המשפט, שלגביהם כבר התפתחה מעין חזקת חובה בפסיקה". במקרים כגון
26 דא, ולצורך בחינת התקיימותם של מרכיבי עוולת הרשלנות, אין טעם לשוב ולהידרש
27 מבראשית לשאלת חובת הזהירות של בעלת מקרקעין ומחזיקה בהם כלפי המשתמשים
28 במקרקעין ו/או של מעביד כלפי עובדו (ראו: ע"א 4486/11 **פלוני, פלונית נגד פלוני**
29 (15.7.2013) (להלן – **פרשת פלוני**), **פסקה 14**], וניתן להתחיל את הבחינה דווקא מ"מרכיב
30 ההתרשלות" (המודל "התרשלות תחילה"), לאחר מכן, נבחן את שאלת הקשר הסיבתי ורק
31 לאחר מכן ייבחן שמא קיימים שיקולי מדיניות בגינם יש לשלול את הטלת האחריות.
32
33 22. למען הזהירות אוסיף ואציין, כי גם בהתאם למודל "המסורתי" אין כל חולק כי מתקיימת
34 בענייננו חובת זהירות מושגית. שכן, בהתחשב **בסוג המזיקה** [העירייה - שהיא האחראית

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

1 לבטיחות ותחזוקת הדרכים בשטחה על פי סעיפים 235 (1) ו- (5) **לפקודת העיריות** [נוסח
2 חדש] סימן ב', שהיא בעלת הדרך, ולמצער, בעלת השליטה בדרך, פשיטא כי מוטלת עליה
3 חובת זהירות מושגית כלפי הולכי הרגל בתחומה (ראו: ע"א 145/80 **שלמה ועקנין נ'**
4 **המועצה המקומית, בית שמש**, לז (1) 13); ובהתחשב **בסוג הניזוקה** (הולכת רגל); **בסוג**
5 **הפעילות** (המחדלים) **ובסוג הנזק** (נזק גוף), דומה כי העירייה יכולה לצפות וצריכה הייתה
6 לצפות, ככל עירייה סבירה, כי ייגרם להולכי הרגל נזק גוף כתוצאה ממחדליה. בענייננו, אין
7 כל חולק כי מתקיימת גם חובת זהירות קונקרטיית.

8
9 23. אחזור כעת לבחינת שאלת האחריות, באמצעות המודל "התרשלות תחילה".

ההתרשלות כהתנהגות עוולתית

10
11
12 24. נקודת המוצא היא כי התנהגות (בין במעשה ובין במחדל) היוצרת סיכון צפוי ובלתי סביר
13 תאופיין כעוולתית, ומכאן, שהנזק נשוא הדין צריך להיות "התממשות של אותו סיכון"
14 (פרשת פלוני, פסקאות 21-22), תוך שנדרשים גם להכרעות נורמטיביות וערכיות (פרשת
15 פלוני, פסקה 16). הסיכון הבלתי סביר יחשב לרוב כסיכון שתוחלת מניעתו נמוכה מתוחלת
16 מימושו. הסיכון שיש לצפות מורכב מסוג הליך הגרימה, סוג הנפגעים, סוג הנזק (פיזי, נפשי,
17 ממוני וכו') והיקף הנזק כולל הנזק הראשוני ונזקים שיכולים לבוא בעקבותיו.

18
19 25. בנדון דנא, מסכת הראיות הוכיחה כי התקיימו כל המרכיבים הנ"ל להקמת אחריותה של
20 העירייה כלפי התובעת, כשלמעשה, פציעת התובעת הייתה בבחינת התממשות של אותו
21 סיכון צפוי ובלתי סביר שנצר מהתנהגות העירייה כפי שיפורט להלן:

22
23 א. מצב התחזוקה הירוד וההזנחה של אזור האירוע מתוארים בסעיפים 5, 6 ו-10 לתצהירו
24 של ד.ס, ובתצהיר התובעת בסעיפים 5, 6. ראוי להדגיש ולציין, כי ה"דרך" הנדונה
25 מיועדת, בין היתר גם לתלמידי בית הספר, שעושים בה שימוש בדרכם לבית הספר
26 ובחזרה ממנו.

27 ב. ד.ס מסר בעדותו, כי העבודות של העירייה במקום נמשכו כחודשיים לפני קרות האירוע
28 (עמ' 10, ש' 23 לפרוט' החקירה הנגדית של ד.ס). עוד ציין העד, כי מצב הדרך היה הרבה
29 יותר מסוכן מהמצב המשתקף בתמונה (מוצג נ/2) (עמ' 9 לפרוט' ש' 15-14 ועמ' 20
30 לפרוט' ש' 34-35). נדגיש, כי מוצג ת/2 צולם כשבועיים עד שלושה לאחר קרות האירוע
31 על ידי בעלה של התובעת (עמ' 18 לפרוט' ש' 31 ועמ' 9, שורה 15).

32 ג. עדויותיהם של התובעת ושל ד.ס בנוגע למצב הדרך נתמכו בעדותה של הגב' ר.ש,
33 שמסרה כי הייתה מסיעה את בתה ברכב לבית הספר חרף המרחק הקצר מהבית, וזאת

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

- 1 בהינתן מצבו המסוכן של הכביש שנראה כ "אזור בנייה או אזור תעשייה" ולא כמקום
2 המיועד להולכי רגל (ראו: סעיפים 7-11 במוצג ת/4, עמ' 17 לפרוט' ש' 19-20 וש' 24-25).
3 ד. עדויותיהם של התובעת, של ד. ס. ושל ר. ש, בכל הנוגע לנסיבות אירוע התאונה, לא נסתרו
4 ולו במאומה על ידי הנתבעות.
5 ה. העירייה בחרה שלא לזמן מטעמה עדים, שהיה באפשרותם להעיד על מצב הכביש, ועל
6 היקף ודרכי תחזוקתו. הימנעות העירייה מלהביא עדים כאמור, פועלת לרעתה על
7 תוצאות ההימנעות מהבאת עדים, [ראו: ע"א 2076/09 ח.י בלאושטיין בניין והשקעות
8 בע"מ נ' מ"י-משרד הבינוי והשיכון, (02.09.10)].
9 ו. לא מצאתי כל ממש בסתירות ואי הדיוקים בעדויות התביעה אליהם מפנה העירייה,
10 ובוודאי שלא היה בהם כדי לפגום בליבת העדויות ובאמינות העדים בכל הנוגע לאופן
11 התרחשות התאונה ולמצב הדרך. אין העד נדרש לזכור כל פרט ופרט, בייחוד כאשר עברו
12 מספר שנים מהאירוע. על כן, בית המשפט פוסק לפי התרשמותו מן העד ומאותות
13 האמת העולים מעדותו. בענייננו, אף הגיוני וסביר כי בחלוף השנים העדים לא יזכרו
14 פרטים שאינם קשורים לעצם שלב התרחשות האירוע הטראומטי, כשמנגד כן ייחרטו
15 בזיכרונם רגעי הטראומה עצמה. הדבר אינו מעיד בהכרח על זיכרון סלקטיבי, כפי
16 שהנתבעות מנסות להסיק. גם אין בו, כשהוא לעצמו, כדי לפגוע באמינות העדים או
17 להפחית ממהימנות עדויותיהם. ונזכיר, כי רף ההוכחה הנדרש במשפט האזרחי הוא
18 מאזן ההסתברויות (51%), והתובעת עמדה ברף זה, אם לא למעלה מכך.
19 ז. אין בידי לקבל את טענת העירייה, הנסמכת על סעיף 54 לפקודת הראיות [נוסח חדש],
20 תשל"א-1971. הסעיף אינו רלבנטי לעניינינו מן הסיבה שלא מדובר בתיק מהסוג
21 האמור. ודוק, יש בתיק הנ"ל יותר מעדות יחידה של בעלת הדין.
22 ח. התנהלותה הרשלנית של העירייה, באה לידי ביטוי במחדלים הבאים: אי מילוי חובתה
23 לסלק את הפסולת והגזם משולי הכביש על מנת לאפשר מעבר בטוח של הולכי רגל. שלא
24 לדבר גם על אי סלילת מדרכה בטוחה לשימוש הולכי הרגל.
25 ט. התנהלות זו גרמה לסיכון צפוי ובלתי סביר, שתוחלת מניעתו נמוכה בהרבה מתוחלת
26 מימושו. הימנעות העירייה מהבאת כל ראיה העשויה הייתה ללמד את ההפך, אומרת
27 דרשני גם בהקשר זה.
28 י. במצב דברים זה, העירייה היא האחראית הישירה לתאונה ולנזק שנגרם בעקבותיה.

הקשר הסיבתי

קשר סיבתי עובדתי –

- 30
31
32 26. אין להכביר מילים, כי אלמלא ההתנהגות העוולתית המפורטת לעיל, הנזק הפיסי שנגרם
33 לתובעת, לא היה נגרם.
34

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

קשר סיבתי משפטי –

27. גם קשר סיבתי משפטי מתקיים בענייננו. שכן, פציעתה של התובעת היא בבחינת התממשות של הסיכון הבלתי סביר שנוצר עקב התרשלות העירייה, וברור כי הטלת האחריות לפציעתה, מתיישבת עם ההיגיון והתכלית ששימשו מראש לראיית התנהגותה כהתנהגות עוולתית [פרשת פלוני וכן רע"א 4394/09 לנדרמן נ' סגיב הנדסה ושות' (1993) בע"מ, [פורסם בנבו] (30.12.2010)].

28. ביום קרות האירוע, בשל תנאי הדרך המוזנחים ובהינתן מחדלי העירייה, יש לצפות כי יתממש הסיכון של פגיעה גופנית במקרה של הליכה בשולי הכביש. ודוק, לא נדרשת וודאות מוחלטת באשר לפרטי תהליך התרחשות הנזק והיקפו, אלא די בצפי כי יכול להתרחש סוג הנזק נוכח הסיכונים הקיימים והידועים, לפי מאזן ההסתברויות [דנ"א 7794/98 רביד נ' קליפורד, פ"ד נז (4) 721 (2003)].

29. העירייה היא מחוללת הנזק הראשית שבעקבות מחדלה גרמה לקרות האירוע מלכתחילה. העירייה לא עשתה מאומה על מנת להקטין את הצפי הסביר להתממשות הסיכון, הגם שהעלות הנדרשת לכך הייתה מינימלית. העירייה לא הסירה את הפסולת והגזם משולי הדרך, לא פיקחה על המקום חרף ביצוע העבודות שם, לא סגרה את הדרך בפני הולכי רגל, לא הזהירה את התושבים מפני הסיכון שבדרך, לא הקימה מדרכה בטוחה לשימוש הולכי רגל. כל אחת מהפעולות הנ"ל עולות הרבה פחות מעלות התממשות הנזק.

שיקולי מדיניות בגינם יש לשלול את הטלת האחריות

30. שיקולי מדיניות בגינם יש לשלול את הטלת האחריות יכול ויהיו "הרתעת-יתר אשר עשויה לבוא לידי ביטוי במגוון צורות על פי סוגי המזיקים השונים (כמו רפואה מתגוננת או שיבוש פעולות המינהל ועיוות שיקול הדעת של הרשות הציבורית); עלויות התדיינויות; עומס יתר על בתי המשפט; עומס על הקופה הציבורית; פגיעה בהפרדת רשויות (גלעד, האחריות של רשויות ציבור); השאיפה להגינות ביחס למזיק (שיקולי צדק); התנגשות בחיובים אחרים מכוח חוק או חוזה (עניין נחום בפסקה 33 והאסמכתאות שם); הטלת מעמסה כספית כבדה על סוגים מסוימים של יוצרי סיכון, באופן שיהפוך את פעילותם לבלתי כדאית מבחינה כלכלית, מה שעשוי לפגוע בסופו של דבר בחברה בכללותה (תמר גדרון "עוולת הרשלנות ונזק כלכלי טהור" הפרקליט מב 126, 136 (1995); אריאל פורת "רשלנות ואינטרסים" עיוני משפט כד 275 (2001)). שיקולי מדיניות משפטית אלה נבחנים ומשוקללים על פי מטרות דיני הנזיקין: הרתעה יעילה; פיצוי הניזוק והשבת המצב לקדמותו; פיזור הנזק; צדק מתקן" (ראו: פרשת פלוני, פסקה 13).

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

31. בנדון דנא, העירייה טענה שאין להטיל עליה אחריות, מן הטעם שעל העירייה לקבוע את סדרי העדיפות שלה. העירייה סומכת ידה על פס"ד ע"א 247/55 עדין בע"מ נ' עיריית ת"א, י"א (2) 1100. אלא מאי? מעיון באותו פסק דין ניתן להיווכח כי בית המשפט שם שלל בפירוש את הטענה כשבעלת המקרקעין או בעלת השליטה במקרקעין, יכולה למנוע את הנזק בעלות קטנה, וקבע כך: **"...איני סבור שאנו חייבים לקבלה אצלנו. למשל, מקום שרשות ציבורית גרמה נזק על ידי החזקת דרך, שנשללה עלידה, במצב בלתי מתוקן, והיא היתה יכולה למנוע את הנזק אילו נהגה בזהירות רגילה, לא תהיה פטורה מאחריות מחמת רשלנותה..."**.

32. בבחינת למעלה מן הצורך, אוסיף ואציין, כי טעמים העשויים לפטור רשות ציבורית מחובתה בנזיקין, טעונים הוכחה הם. משמע, ללא הצגת ראיות משכנעות המלמדות על סדרי העדיפויות הנטענים או המוכיחות כל טעם אחר שיש בו כדי לפטור את הרשות הציבורית מאחריותה כאמור, פשיטא כי בית המשפט לא יקבל את הטענה [ע"א 862/80 עיריית חדרה נ' זוהר, (14.7.1983)].

33. העירייה טוענת, שאין לראות בכל בליטה בכביש או במדרכה כמקים חובת זהירות כלפי הבריות. נתבעת 1 מפנה לפסקי הדין [ע"א 4344/97 (מח"י) ג'יני כהן נ' רמת גן (21.1.1998); וע"א 556/92 (מח"י) בוסקילה נ' ע. ירושלים (להלן – פרשת בוסקילה)]. ייתכן, ולא כל בליטה בכביש מצדיקה חובת זהירות כלפי פלוני. אולם, הנסיבות דנן שונות בתכלית מהמקרה שנדון בפרשת בוסקילה. בענייננו אין המדובר בבליטה או קערורית, אלא בהעדר מדרכה בטוחה לשימוש התושבים, כשבמקום המיועד להולכי רגל נערמו גזם ופסולת לאורך קטע נרחב בשול הדרך, כל זאת בנוסף להפרשי הגובה בין השול לכביש.

34. לסיכום פרק זה, בהינתן נסיבות האירוע, התנהגות המזיקה (העירייה), פרטי התרשלותה, טיב האמצעים שהיו נדרשים לביטול התרשלותה ולמניעת הנזק, לא ניתן להלום קביעה לפיה קיימים שיקולי מדיניות העשויים להצדיק את אי הטלת האחריות על העירייה.

אחריות המדינה – משרד החינוך:

35. התובעת עצמה הודתה, כי לא היה צורך בקבלת אישור ביטחוני בטרם היציאה לביקור הנדון (עמ' 25 לפרוט' ש' 34-36). בהינתן העובדה כי מדובר בביקור בית בתוך העיר, המרוחק מרחק קצר מאוד, כ- 250 מ' מבית הספר, על הציר הראשי המוביל לבית הספר (עמ' 13 לפרוט' הדיון מיום 12.2.2019, ש' 28-35 ועמ' 14 ש' 23), נתקבלו אישורי ההורים והמנהל לצורכי הביקור, ולא היה כל צורך בקבלת אישורים נוספים, גם לא אישור ביטחוני. אגב, התובעת לא הוכיחה כי המנהל הפר כל הנחיה בהוראת חוזר מנכ"ל כלשהו.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

- 1 36. התובעת טענה, כי היה על המנהל להזהיר אותה מפני ההליכה בדרך המסוכנת ו/או להוסיף
2 מלווה נוספת עם ניסיון ולא להסתפק בליוויה של בת שירות חסרת כל ניסיון ו/או לארגן
3 הסעה להסעת הקבוצה לביקור הביתי או לגייס מספר הורים שיסיעו את הקבוצה. טענות
4 אלו, אין בידי לקבלן. ראשית – לא ברי איזה מידע מוכמן היה מצוי בידי המנהל ולא היה
5 מצוי ביד התובעת בקשר למצב הדרך. נזכיר, כי מדובר בדרך על ציר ראשי המוביל לבית
6 הספר שתלמידי השכונה עושים בה שימוש יומיומי (ראו: עדותה של התובעת עצמה, עמ' 26
7 לפרוט' מיום 11.10.2018, ש' 16 ו-27), ולא הובאה כל ראיה שתעיד על התרחשותם של
8 אירועים כאלה בעבר שהובאו לידיעת המנהל, דבר שייתכן והיה מקים את הצורך בנקיטת
9 צעדים כלשהם מצד מנהל בית הספר או משרד החינוך (כגון: התראה על הסכנה שבדרך).
10 גם לא ברי איזה יתרון היה למנהל ולשולחו (משרד החינוך) על פני התובעת (העובדת), ושהיה
11 בו כדי ליצור את החובה להזהיר את העובדת, שכן מצב הדרך היה ידוע גם לתובעת עצמה
12 (עמ' 26 לפרוט' ש' 13-8). באשר לחלופות המוצעות על ידי התובעת (הסעה מאורגנת או
13 הסעות על ידי מספר הורים), מי יתקע לידינו כי אכן מדובר באמצעי בטוח יותר?! ועוד, בנוגע
14 לליווי על ידי מלווה עם ניסיון, הגם שהטענה הועלתה בעלמא, הרי שלא ברי מה הקשר בין
15 אי נקיטת אמצעי זה לבין עצם התרחשות התאונה הנדונה.
16
- 17 37. בנדון דנן שוכנעתי, כי התנהגותו של המנהל, בוודאי **לא יצרה** את הסיכון הצפוי הלא סביר
18 שהתממש בסופו של יום. שוכנעתי כי התנהגותו של המנהל **אף לא הגבירה** את הסיכון
19 האמור (ראו והשוו: פרשת פלוני, פסקה 34). **ודוק: ענייננו בבחינת התנהלותו של מנהל בית**
20 **הספר כלפי התובעת, העובדת. לא עומדת בפניי בחינת התנהלותו של המנהל כלפי תלמידי**
21 **הכיתה.**
22
- 23 38. בבחינת למעלה מן הצורך, אוסיף ואציין, כי יש לשלול את אחריותו של משרד החינוך
24 במקרה הנדון גם משיקולי מדיניות שונים, בכללם, הרתעת יתר. שכן, הטלת חובה על מנהל
25 בית הספר בנסיבות הנדונות, עלולה להביא לעיוות שיקול דעתו ולשיבוש פעולתו הניהולית.
26 כך לדוגמא: המנהל לא יאשר שום יציאת מורה מתחומי בית הספר וזאת ללא אבחנה בין
27 נסיבותיהן של כל יציאה ויציאה. גם שיקולים של עלויות ההתדיינות ועומס יתר על בתי
28 המשפט תומכים באי הטלת אחריות על משרד החינוך במקרה דנא. נזכיר, כי התובעת זכאית
29 לקבל את הפיצוי על נזקיה מהמעוול **שיצר** את הסיכון הצפוי והבלתי סביר (העירייה)
30 והתנהלותה בגרירת משרד החינוך להליך הביאה להגברת עלויות ההתדיינות ולהגברת
31 העומס על בית המשפט, ללא כל הצדקה. גם שקולי הגינות וצדק תומכים באי הטלת אחריות
32 על משרד החינוך בנסיבות העניין. ענייננו בדרך הנמצאת על ציר מרכזי המוביל לבית הספר,
33 וזוהי הדרך שהעירייה אחראית לתקינותה. זו הדרך שהעירייה מעמידה לרשות תושבי העיר,

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

1 ולא ברי, מה נדרש ממנהל בית הספר או ממשרד החינוך לעשות בנדון. האם הציפייה היא
2 שמשרד החינוך ידריך את עובדיו שלא לעשות שימוש באותה דרך עד שלא תתוקן?! האם
3 הציפייה היא שמשרד החינוך יוציא הנחיה שתאסור על הליכת רגל באותה דרך, דרך ראשית
4 הצמודה לבית הספר, כל עוד העיירה לא תתקנה?! ואיך עליו לנהוג במקרה של מורים שאין
5 לרשותם רכב שיסיעם מידי בוקר ובסיום יום הלימודים?! האם מצופה כי תינתן להם
6 הנחייה שלא להגיע לבית הספר כלל?! ומניין לנו כי הסיכון הטמון בנסיעות מופחת מהסיכון
7 הטמון בהליכת רגל קצרה?! פשיטא, כי לא ניתן לדרוש ממשרד החינוך וממנהל בית הספר
8 לנהוג כך, כאשר העירייה היא זו המפקדת על בטיחות משתמשי הדרכים בתחומה השיפוטי
9 והיא זו האמורה להיות אמונה על מילוי תפקידה מעצמה ומיוזמתה. אם נאמר אחרת, הדבר
10 יגרור, בדרך עקיפה, הטלת אחריות על צדדים שלא מוטלת עליהם כל חובה שבדין לדאוג
11 לתקינות הדרכים בתוך העיר. הדבר יגרום לפגיעה בחובת ההגינות כלפי "המזיק" (משרד
12 החינוך), ובית המשפט לא ייתן לכך כל יד.

13

14 39. לאור כל האמור לעיל, דין התביעה כנגד משרד החינוך להידחות.

15

16

אשם תורם:

17 40. כפי שראינו לעיל, התובעת צעדה באור יום בדרך עירונית. הדרך הייתה מוכרת לה והמפגעים
18 שבדרך, במרביתם, בלטו לעין. התובעת יכולה הייתה, בזהירות רבה יותר, לשים לב למצב
19 הדרך ולהימנע מהנפילה. למותר לציין, כי **בחינת התנהגותה של התובעת בהקשר זה,**
20 **תיעשה בהתאם למצב הדרך בכללותו ולא רק בהתאם למפגע הישיר שהביא למעידתה ו/או**
21 **לנסיבות ששררו בסמוך לרגעי הנפילה עצמה.** במכלול הנתונים, ובפרט בשים לב לגילה של
22 התובעת, למיקומו של המפגע ולמידת בולטותו - אלה מחד, מנגד - בשים לב לפתאומיות
23 יציאתו של התלמיד ר. לכיוון הכביש, מצאתי לייחס לתובעת אשם תורם בשיעור של 20%.

24

25

הסכומים שנדרשו על ידי התובעים:

26 41. התובעת העמידה את גובה הפיצויים בגין נזקיה מהתאונה, על סך 1,616,300 ₪, לפני ניכוי
27 תגמולי המל"ל שעמדו, לשיטתה, על סך 191,334 ₪. עוד ביקשה התובעת לפסוק לה 20%
28 מיתרת הסכום לפיצוי, וזאת בגין שכר טרחת עו"ד ובצירוף מע"מ כדין.

29

30 42. המל"ל טען מנגד כי התגמולים ששולמו על ידו לתובעת, בגין דמי פגיעה וגמלת נכות, עמדו
31 על סך של 216,020 ₪ נכון ליום 30.4.2017 (מועד הגשת תחשיב הנזק מטעם המל"ל). המל"ל
32 ביקש לפסוק לו סכום זה בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כדין. יצוין, כי סכום זה משוערך
33 להיום עומד על סך של 225,750 ₪.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

- 1 43. טענת התובעת לקיזוז סכום נמוך יותר, בגין תגמולי המל"ל הועלתה על דרך הסתם, ואין
2 בידי לקבלה.
3
4 44. העירייה ומשרד החינוך כפרו בנזקי התובעת, ולשיטתם, נזקי התובעת נבלעים בתגמולי
5 המל"ל. עוד נטען, כי מכל סכום שייפסק לתובעת, יש לנכות את התגמולים הנקובים בתביעת
6 המל"ל.
7
8 45. העירייה הוסיפה וטענה, כי היה והתביעה לא תידחה במישור החבות, הרי שיש לנכות
9 מתביעת המל"ל כנגד העירייה, הן את אשמה התורם של התובעת. כבר ייאמר, כי דין טענה
10 זו להידחות [ראו: ע"א 3097/02 שביט מלמד נ' קופת חולים של ההסתדרות הכללית של
11 העובדים בא"י (2.6.2004); ע"א 201/09 (מח' נצרת) קופר זיו ואח' נ' תע"ל משמרת בע"מ
12 (בפירוק) ואח' (20.10.2009); וכן דוד קציר פיצויים בשל נזקי גוף - כרך ב', מהדורה חמישית
13 עמ' 1600-1602], והן את חלקו של משרד החינוך באחריות.
14

הנזק הרפואי והנכות הרפואית

- 15
16 46. כתוצאה מהאירוע התובעת סבלה משבר בשורש כף יד שמאל ופגיעה בעמוד שדרה מותני.
17 ביום התאונה התובעת טופלה בחדר מיון (ראו: מוצג נ/4), שם בוצע שחזור סגור וקיבוע גבס.
18 לאחר מכן, התובעת שוחררה עם המלצות להמשך טיפול ומעקב בקופת החולים המקומית.
19
20 47. לאחר שחרורה, התובעת הייתה נתונה בתקופת אי כושר ממושכת, הייתה במעקב רפואי וגם
21 טופלה בפיזיותרפיה (ראו: נספח ב' למוצג ת/5).
22
23 48. מומחה רפואי מטעם בית המשפט, פרופ' נמרוד רוזן (להלן – המומחה), מצא כי לתובעת
24 נותרה נכות רפואית צמיתה משוקללת בשיעור 19.25%. נכות זו מורכבת מהנכויות הבאות:
25 15% בגין הגבלת תנועות שורש כף יד שמאל בצורה קלה עד בינונית, ו- 5% בגין הגבלות
26 קלות במספר מישורי תנועה בעמוד השדרה מותני (וחגורת גפה תחתונה) (ראו: מוצג במ/1).
27 באשר לנכות בגב, המומחה ציין כי נכותה של התובעת עומדת על 10%, שמחציתה קשורה
28 לרקע תחלואתי קודם לתאונה ומחציתה השנייה קשורה לתאונה הנדונה.
29
30 49. המומחה נחקר על חוות דעתו, טענות הצדדים בסיכומיהם כנגד חוות הדעת הועלו באופן
31 מופשט, סתמי וללא כל ביסוס. כשלעצמי, לא מצאתי הצדקה להתערב בקביעת המומחה
32 בכל הנוגע לשיעור הנכות הרפואית, מדובר בקביעה המצויה ממש בתחום הידע והניסיון
33 המקצועיים של המומחה, ובית המשפט, ככלל, ייטה שלא להתערב בקביעות מסוג זה.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

50. על כן, אני קובעת כי הנכות הרפואית הצמיתה עקב האירוע, עומדת על 19.25%.

שיעור הפגיעה בכושר ההשתכרות העתידי

51. לאור התרשמותי הישירה מהתובעת; טיב ושיעור הנכות (15% בגין הגבלה קלה עד בינונית בתנועות שורש כף יד שמאל – היד הלא דומיננטית ו-5% בגין הגבלות קלות במספר מישורי תנועה בע"ש מותני); גיל התובעת; אופי עבודתה (אין המדובר בעבודה פיסית במלוא מובן המילה, אך כן נדרשת התובעת, כמורה לגיל הרך בבית ספר לאומנות, לבצע פעולות מסוימות בשתי ידיה. היא גם נדרשת לעמוד ולהתהלך בין התלמידים בשיעורים. התובעת אף נדרשת לעשות כן גם מחוץ לכיתה, בתורנויות ובטיולים ועוד); ובהתחשב בעובדה כי שכרה של התובעת שב ועלה בחזרה לגבולות השכר שהייתה מגיעה אליו גם אלמלא פגיעתה בתאונה, ובהתחשב בכך כי התובעת שבה לעבודתה במשרה מלאה, כולל חינוך כיתה, דומה, כי שיעור הפגיעה בכושר ההשתכרות העתידי, אינו חופף למלוא שיעור הנכות הרפואית, כי אם נופל ממנו, ואני מעמידה אותו על 14%. שיעור זה מגלם בתוכו הן את ההפסדים בגין היעדרויות עתידיות מהעבודה בשל נכותה של התובעת מהתאונה, הן את הפגיעה ביכולתה להשתתף בהשתלמויות ובלימודים לצורכי קידומה בשכר והן את הפגיעה ביכולתה לעבוד שעות נוספות במסגרת "אופק חדש" ואת החלק היחסי בעיכוב שחל בקידומה בדרגות השכר שנגרם עקב התאונה.

חישוב הפיצויים

52. הפסדי שכר לעבר: התאונה ארעה בסמוך לסיום שנת הלימודים והתובעת המשיכה בעבודתה, כשידה עוד הייתה בגבס, עד לסוף חודש יוני 2012. ליתר דיוק אציין, כי לפי תיק המל"ל התובעת נעדרה מעבודתה בתקופה שבין 12.6.2012 עד 16.6.2012, ולאחר חופשת הקיץ התובעת נעדרה עד 6.9.2012. יתרה מכך, המל"ל הכיר לתובעת בתקופת אי כושר מלא למשך 73 ימים והתשלום עבור דמי הפגיעה בגין מלוא התקופה הנ"ל, הועבר למשרד החינוך בהתאם להוראת תקנה 22 לתקנות הביטוח הלאומי (ביטוח מפני פגיעה בעבודה), תשי"ד – 1954. משרד החינוך שילם לתובעת את מלוא שכרה בגין כל התקופה האמורה (ראו: מסמכי המל"ל שצורפו לכתב התביעה המתוקן). הדברים נאמרו אך למען הדיוק והשלמת התמונה. שכן, התובעת בעצמה לא טוענת להפסדי שכר כלשהם בתקופה זו.

53. מצבה של התובעת לא השתפר, כך שנבצר בעדה מלשוב לעבודתה בחודש ספטמבר 2012. התובעת טוענת, כי נעדרה מעבודתה עד סוף חודש דצמבר 2013 והיא עותרת לפיצוי בגין מלוא הפסדי שכרה באותה תקופה. ברם, וכפי שנראה בהמשך, טענה זו אינה מקובלת עליי במלואה. אך כן מקובלת עליי הטענה, כי התובעת הייתה באי כושר מוחלט מחודש ספטמבר

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

1 2012 עד 31.12.2012. מסקנה זו נובעת הן מהמסמכים הרפואיים המשקפים את מצבה
2 הרפואי ואת הטיפולים הרפואיים להם נזקקה באותה תקופה (ראו: נספח ב' למוצג ת/5),
3 הן מאישור הרופא התעסוקתי שאישר תקופת אי כושר עבודה מלא עד ליום 30.11.2012
4 (ראו: נספח ז' למוצג ת/5), הן מקביעותיו של המומחה מטעם בית המשפט, שהעריך את
5 נכויותיה הזמניות של התובעת כדלקמן: 100% לתקופה שבין 7.6.2012 עד 7.7.2012; 50%
6 מיום 8.7.2012 עד 8.9.2012 ובשיעור של 30% מיום 9.9.2012 עד 9.12.2012 (ראו: מוצג
7 ב/מ2), והן מאישורי המחלה שניתנו לתובעת על ידי האורתופד שטיפל בה במסגרת קופת
8 החולים, שלפיהם אושרה חופשת מחלה ואי כושר עבודה, בין היתר, עד 31.12.2012. בהקשר
9 זה יודגש, כי המומחה, כפי שמסר בעדותו ובתשובותיו לשאלות הבהרה, קבע את שיעורי
10 הנכויות הזמניות, ולא את שיעורי הפגיעה בכושר העבודה (ראו: עמ' 17 לפרוט' הדיון מיום
11 30.4.2019 ש' 5-9). מכאן, ובהינתן כל הנסיבות שפירטתי קודם, שוכנעתי כי אין לקבל את
12 טענת העירייה בדבר קיומה של קורלציה בין דרגות הנכויות הזמניות לבין שיעור הפגיעה
13 בכושר העבודה באותן תקופות. לא נעלם מעיני כי בשבוע האחרון בחודש דצמבר ממילא
14 בתי הספר היו בחופשת חורף, אך לא אדקדק עם התובעת בפרט זניח זה.
15
16 54. מנגד, אין בידי לקבל את טענת התובעת, לפיה היא הייתה באי כושר עבודה מלא עקב
17 התאונה גם מחודש ינואר 2013 עד סוף דצמבר 2013. המומחה העריך כי החל מיום
18 10.12.2012 הנכות הרפואית ירדה ל- 19.25% וכי הנכות בשיעור זה היא נכותה הצמיתה של
19 התובעת. קביעה זו לא נסתרה (ראו: עמ' 19 לפרוט' מיום 30.4.2019, ש' 11-12). יתרה מכך,
20 מעיון בתיעוד הרפואי ניתן לראות כי במהלך שנת 2013 התובעת ביקרה פעמים בודדות אצל
21 רופאים ואלה נתנו לה המלצות על טיפולי פיזיותרפיה, דיקור סיני, פילאטיס, טיפול
22 במרפאת כאב ומשככי כאבים, אך לא ניתנה כל המלצה על הימנעות מעבודה או היעדרות
23 מעבודה. אכן, האורתופד שטיפל בתובעת אישר לה ימי מחלה נוספים לאחר 31.12.2012 (עד
24 7.2.2013, לאחר מכן עד 7.4.2013 ושוב בין 1.6.2013 עד 7.7.2013, **ולא עד סוף דצמבר 2013**),
25 אך לא שוכנעתי כי מצבה הרפואי של התובעת באותן תקופות אכן הצדיק את היעדרותה
26 מעבודתה למשך מלוא התקופות. ודוק: לא מן הנמנע כי האורתופד בקופת החולים אישר
27 לתובעת חופשות מחלה בנדיבות, על יסוד סברתו או ספקותיו כי התובעת סבלה מ CRPS,
28 אלא שמומחה בית המשפט שלל אבחנה זו מכל וכל (עמ' 17 לפרוט' ש' 27-31). מומחה בית
29 המשפט אף מסר באופן חד משמעי כי מהות פגיעתה של התובעת אינה מצדיקה נכות זמנית
30 בשיעור 100% למשך מלוא התקופה הנטענת על ידה (עמ' 17 לפרוט' ש' 21-17). לא נעלם
31 מעיני כי ענייני נכות זמנית (להבדיל מאי כושר), אך לא ייתכן חולק כי שיעור הנכות
32 הרפואית הזמנית מהווה אינדיקטור חיוני בהערכת דרגת אי כושר העבודה. מכאן, והגם
33 שהתובעת נעדרה מעבודתה למלוא התקופה הנטענת וניתנו לה אישורי מחלה עד יולי 2013,

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

- 1 עדיין אין לקבל את טענתה, שכן מהות פגיעתה לא הצדיקה אובדן כושר עבודה מלא לכל
2 התקופה הנטענת. מנגד, כן שוכנעתי כי שיעור הנכות הרפואית, 19.25%, שיקף נכונה את
3 שיעור הפגיעה בכושר עבודתה ואת ההפסד שנגרם לה בעטיה בתקופה שמיום 1.1.2013 ועד
4 2014.31.8. נזכיר, כי בחודש ספטמבר 2014, התובעת חזרה לעבודה במשרה מלאה.
- 5
- 6 55. לא מצאתי כל ממש בניסיון התובעת לקעקע את קביעת המומחה דרך תהייתה הכיזד קבע
7 המומחה נכות צמיתה אך בחלוף ששה חודשים מיום התאונה. המומחה בדק את התובעת
8 שנים אחרי התאונה, והוא העריך את הנכויות הזמניות הסבירות בהינתן מהות הפגיעה
9 והתיעוד הרפואי שעמד בפניו, וגם אם היה מוקדם לקבוע את הנכות כצמיתה בחלוף אך
10 ששה חודשים מיום התאונה, עדיין אין בכך כדי לסתור את הקביעה כי בחלוף אותם ששה
11 חודשים נכותה הרפואית של התובעת ירדה ל 19.25% ואין כל סתירה בין קביעה זו לבין
12 עצם הקביעה כי נכות זו הפכה לנכות צמיתה בסופו של יום.
- 13
- 14 56. גם לא נעלם מעיניי כי המומחה הודה בכך, שאין באפשרותו להעיד על מצבה של התובעת
15 בעת קבלת אישורי המחלה. ברם, וכפי שמסר בעדותו, הוא כן מסוגל להעריך את נכותה
16 הרפואית נכון לאותן תקופות. מכאן, ומשהעריך המומחה כי נכותה הרפואית של התובעת
17 לאחר כחצי שנה מאז התאונה ירדה ל- 19.25% ושלל בכל תוקף המשך קביעת נכות זמנית
18 בשיעור 100%, פשיטא כי לא ניתן להלום קביעה, לפיה נכות זו (בשיעורה ובמהותה) הצדיקה
19 את היעדרותה של התובעת מעבודתה כמורה, למשך מלוא התקופה הממושכת הנטענת על
20 ידה.
- 21
- 22 57. לאור המסקנה אליה הגעתי לעיל, נופלות מאליהן גם יתר טענות התובעת לגבי זכאותה
23 להפסדי שכר מלאים עבור היעדרותה בתקופה שבין 1.1.2014 עד 31.3.2014, וזכאותה
24 להפסדי שכר חלקיים, כמחצית שכרה, לתקופה שבין 1.4.2014 עד 31.8.2014. כאמור, מצבה
25 הרפואי של התובעת ומהות פגיעתה לא הצדיקו תקופות אי כושר ארוכות כנטען על ידה.
26 מכאן, והגם שנבצר בעד התובעת מלשוב לעבודתה לפני 1.1.2014, בשל צורכי משרד החינוך,
27 שאייש את התקן עבור עובדת אחרת, והגם שלאחר מכן התובעת שבה למשרה חלקית מאותו
28 טעם (צורכי משרד החינוך), ברור כי בהעדר הצדקה רפואית להיעדרותה הממושכת, אין
29 לקבל את הטענה לזכאותה לפיצוי בגובה הפסדי שכרה בפועל באותם תקופות.
- 30
- 31 58. על כן, לתקופה שבין 1.1.2013 עד 31.8.2014 יש לחשב את הפסדי שכרה של התובעת
32 כדלקמן: 11,303 ₪ (השכר ערב התאונה, בסך של 11,016 ₪ מוצמד להיום) x 19.25% x 20

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

- 1 חודשים = 43,517 ₪. לסכום זה יש להוסיף הפרשי ריבית מאמצע התקופה (30.10.2013)
2 ועד היום, כך שסך ההפסד בתקופה זו = 46,324 ₪.
3
4 59. באשר לגובה השכר ערב התאונה אבהיר כי טענת התובעת, לפיה יש לחשב את הפסדי שכרה
5 בעבר, לפי שכר חודשי בסך של 11,300 לחודש, ולא לפי השכר שנקבע במל"ל (סך של 11,016
6 ₪), דינה להידחות. לא ברי מניין שואבת התובעת את טענתה, כי המל"ל בחן את ארבעת
7 תלושי השכר שקדמו לתאונה עת קבע את גובה שכרה לצורכי חישוב הגמלאות שם. התאונה
8 הנדונה היא מיום 7.6.2012. ביסוד חישובי גמלאות המל"ל עומד השכר **הרבע שנתי** ערב
9 התאונה. כך, שלא ברי כיצד נכלל השכר של חודש פברואר 2012 (השכר לפני העלאת התובעת
10 לדרגה 5). יתרה מכך, מעיון בתלושי שכרה לחודשים מרץ, אפריל ומאי 2012 (ראו: נספח
11 יא' למוצג ת/5), ניתן לראות כי השכר שחושב על ידי המל"ל אינו נמוך משכרה בפועל
12 בחודשים אלה.
13
14 60. **הפיצוי בגין ניצול ימי מחלה**: באשר לתקופות שבין 12.6.2012 עד 16.6.2012 ובין 1.7.2012
15 עד 31.12.2012, בהן שולמה משכורתה של התובעת על חשבון ימי מחלה שהיו צבורים
16 לזכותה (ראו: נספח ט(1) למוצג ת/5).
17
18 61. כעולה ממוצג ת/8, אלה הם "הקריטריונים לפיצוי עבור ימי מחלה בלתי מנוצלים":
19 א. למורה מלאו 55 שנים בעת הפרישה.
20 ב. מורה אשר פורש ב-1.9 ועד 31.12 לאותה שנה ימלאו לו 55.
21 ג. ניצל המורה במהלך שירותו עד מועד הפרישה עד 35% מסך כל ימי חופשת המחלה
22 שהגיעו לו ונצטברו לזכותו – יהיה הפיצוי בשיעור של 8 ימים על כל 30 ימי מחלה
23 מהיתרה ביתרת ימי חופשת מחלה.
24 ד. ניצל המורה מ-36% ועד 65% מיתרת ימי המחלה – יהא זכאי לפיצוי של 6 ימים
25 על כל 30 ימי מחלה בגין ימי מחלה מהיתרה בלתי מנוצלים.
26 ד. ניצל המורה 66% ומעלה – אינו זכאי לתשלום פיצוי בגין ימי מחלה".
27
28 62. כעולה מתלושי השכר (ראו: נספח יא' למוצג ת/5), התובעת התחילה את עבודתה במשרד
29 החינוך ביום 1.10.2000, ונכון לחודש אוגוסט 2012, היא צברה 15 שנות וותק בהוראה.
30 בספטמבר 2012 לתובעת היו 16 שנות וותק כאמור.
31 בהתאם לנספח ט(1) למוצג ת/5, לתובעת שולם שכר על חשבון ימי מחלה למשך 91 ימים
32 (מיום 12.6.2012 עד 16.6.2012 ומיום 1.7.2012 עד 24.9.2012). משכורתה שולמה לה על

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

- 1 חשבון ימי המחלה שעמדו לזכותה, גם בתקופה שבין 25.9.2012 עד 31.12.2012. היינו,
2 התובעת ניצלה עוד 98 ימים. סך הכל, התובעת ניצלה 189 ימי מחלה עקב התאונה.
3
4 63. בהתאם לאותו אישור, ביום 19.5.2013 הסתיימו ימי המחלה שעמדו לזכות התובעת. היינו,
5 הסתיימו כל 480 ימי המחלה שנצברו לזכותה עד אז (עבור 16 שנות וותק, 30 ימים לכל שנה).
6 הימים שהוכרו על ידי כניצול עקב הפגיעה בתאונה, הם 189 ימים (עד סוף דצמבר 2012).
7 התובעת המשיכה וניצלה עוד 139 ימים (בין 1.1.2013 עד 18.5.2013) ובכך הסתיימו ימי
8 המחלה שעמדו לזכותה עד 19.5.2013. משמע, לפני התאונה התובעת ניצלה 152 ימים, ובכך
9 הסתיימו כל ימי המחלה שנצברו לזכותה עד 18.5.2013.
10
11 64. נתונים אלה מלמדים, כי התובעת ניצלה מעל 36% ופחות מ- 65% מימי המחלה שעמדו
12 לזכותה עד 18.5.2013, וזאת ללא קשר לפגיעתה בתאונה. מכאן, ובהתאם למוצג ת/8,
13 ובהנחה כי התובעת לא הייתה ממשיכה לנצל ימי מחלה, אזי בפרישתה היא תהייה זכאית
14 לקבל פיצוי של 6 ימים עבור כל 30 ימי מחלה בלתי מנוצלים. אך, ראינו כי בפועל התובעת
15 המשיכה לנצל ימי מחלה, כשנכון לחודש אוגוסט 2018 היא צברה רק כ- 71 ימי מחלה (ראו:
16 מוצג ת/7).
17
18 65. בבחינת למעלה מן הצורך אציין, כי התובעת מסרה בחקירתה הנגדית כדלקמן: "עכשיו
19 אמרתי למנהל שאני יוצאת לפנסיה מוקדמת" (ראו: עמ' 24 לפרוט' הדיון מיום 11.10.2018
20 ש' 8-9). אלא, שהמסכת העובדתית שנפרשה בפניי אינה מאפשרת קביעת ממצא עובדתי
21 לפיו התובעת לא הייתה ממשיכה לעבוד עד גיל הפרישה החוקי, שכן הנתבעות לא הגישו כל
22 ראיה, שתלמד על הגשת בקשה רשמית ליציאת התובעת לפנסיה מוקדמת.
23
24 66. בנסיבות, ואם נצא מתוך הנחה כי התובעת הייתה יוצאת לפנסיה בגיל 67, ובהנחה כי לא
25 הייתה מנצלת אף לא יום מחלה אחד נוסף, הרי שהיו נצברים לזכותה עוד 270 ימים (30
26 ימים לכל שנה מתוך 9 השנים – משנת 2019 עד 2027). סך הכל יהיו לתובעת 341 ימי מחלה
27 צבורים, בהנחה כי לא תנצל מתוכם אף יום.
28
29 67. התובעת זכאית לצבור 30 ימים לכל שנת וותק. בפרישתה בגיל 67 יהיו לה 30 שנות וותק
30 (נזכיר כי התובעת הפסידה שנת וותק עקב היעדרותה הממושכת מהעבודה במהלך שנת
31 2013), בגינם היא זכאית לצבור 900 ימי מחלה. בפועל, וכאמור לעיל, לתובעת יעמדו לכל
32 היותר 341 ימי מחלה בגיל הפרישה. אם לימים אלה נוסיף את 189 הימים שנוצלו עקב
33 התאונה, אזי, ואלמלא התאונה, ובהנחה כי התובעת לא הייתה מנצלת עוד ימי מחלה עד גיל

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

- 1 הפרישה, הרי שהיו עומדים לזכותה 530 ימים, בגינם הייתה מקבלת פיצוי של 6 ימי מחלה
2 בגין כל 30 ימים מהיתרה הבלתי מנוצלת (מה- 530 ימים), היינו הייתה מקבלת פיצוי בשווי
3 של כ- 4.2 משכורות.
4 למען ההבהרה, להלן נוסחת החישוב, בהתאם למוצג ת/8:
5 $900 \text{ (מקסימום צבירה) פחות } 370 \text{ (ימי מחלה שנוצלו ללא קשר לתאונה) } = 530 \text{ (זוהי היתרה}$
6 הלא מנוצלת).
7 $\text{הפיצוי } = 6 \times (530/30) = 105.99 \text{ ימים} = \text{כ- } 4.2 \text{ חודשים (} 105.99/25 \text{).}$
8
9 68. כאמור לעיל, פיצוי זה היה מגיע לתובעת בהנחה כי לא הייתה מנצלת אף לא יום מחלה אחד
10 נוסף עד גיל הפרישה. משלא ניתן להבטיח כי התובעת לא תנצל ימי מחלה עד גיל הפרישה
11 (ללא קשר לפגיעתה מהתאונה), אציע סכום גלובלי לפיצוי בגין הפסד ימי מחלה עקב
12 התאונה, בסך של 33,000 ₪ (כ- 70% מהפיצוי המקסימלי שיגיע לתובעת בגין ימי מחלה).
13
14 69. הפסד שכר מיום 1.9.2014 ועד היום: בחודש ספטמבר 2014 התובעת שבה לעבודתה במשרה
15 מלאה ולחינוך כיתה. על פניו, שכרה של התובעת שב ועלה בחזרה מאז חזרתה לעבודה
16 כאמור. מנגד, לא ניתן להתעלם מהעיכוב שנגרם לתובעת בקידומה בדרגה מ- 5 ל- 6 ול- 7.
17 גם לא ניתן להתעלם מהפגיעה באפשרויות השתתפותה בהשתלמויות ו/או בקורסים
18 ולהתקדם לעבודה ניהולית כלשהי. העירייה ניסתה להמעיט מטענת התובעת בהקשר זה,
19 אך לא צריך דמיון רב בכדי לשער את עוצמת המאמצים שיידרשו מהתובעת על מנת
20 להשתתף בהשתלמויות ו/או קורסים מייד לאחר סיום יום הלימודים ועם המגבלות בגבה
21 ובידה.
22
23 70. באיזון הראוי בין כלל השיקולים לעיל, שוכנעתי כי יש להעמיד את שיעור הפגיעה בכושר
24 השתכרותה של התובעת בתקופה זו על 14%. מכאן, אני פוסקת לתובעת בגין הפסדי שכרה
25 בתקופה זו, את הסך של 112,834 ₪, וזאת לפי החישוב הבא: $11,303 \times 14\% \times 64.64$
26 $= 102,288$ ₪. לסכום זה, הוספתי ריבית מאמצע התקופה (10.5.2017) ועד היום.
27
28 71. הפסדי שכר, הפסד כושר השתכרות וכושר עבודה בעתיד: בהמשך למסקנות אליהן הגעתי
29 לעיל, יש לפצות את התובעת בגין ראש נזק זה, בסך של 134,909 ₪, לפי החישוב הבא:
30 $11,303$ ₪ (שכרה הפוטנציאלי של התובעת אלמלא התאונה) $\times 14\% \times 85.2546$ (מקדם היוון
31 עד גיל 67). למותר להוסיף ולציין בהקשר זה, כי התובעת בעצמה השוותה בין שכרה המשמש
32 בסיס לצורכי חישוב הפסדי שכרה העתידיים לבין השכר הנטען על ידה ערב התאונה).
33

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

- 1 72. הפסדי פנסיה: התובעת זכאית לפנסיה תקציבית, בשיעור של 2% לכל שנת וותק. עד גיל 67
2 היא תצבור 30 שנות וותק. כך, שהפנסיה החודשית שתתקבל בידיה תהיה בשיעור 60%
3 מהשכר הקובע, היינו השכר האחרון לפני יציאתה לפנסיה.
4
- 5 73. התובעת חישה את הפנסיה מתוך שכרה ברוטו, אך אין בידי לקבל את טענתה, שכן מעיון
6 בתלושי השכר ניתן להיווכח כי השכר ששימש בסיס לחישוב הפנסיה הוא שכר הנופל בכ-
7 700 ₪ מסך התשלומים ברוטו.
8
- 9 74. לא זו אף זו, הרפורמה "אופק חדש" (להלן: הרפורמה) הוחלה באופן הדרגתי על כלל עובדי
10 ההוראה, ביום 1.9.2007, והשלמתה הייתה אמורה להיות עד 1.9.2013 (ראו: סעיף ג.5 במוצג
11 ת/6 - ההסכם הקיבוצי ליישום רפורמת "אופק חדש" במערכת החינוך). בהוראת סעיף ג.6
12 למוצג ת/6 נקבע, כי: במהלך התקופה האמורה בסעיף 5, תיושם הרפורמה בבתי הספר לפי
13 רשימות בתי ספר שתגובשנה לגבי כל שנה על ידי משרד החינוך, וכן לגבי כל מורה חדש
14 כמפורט בהסכם זה, החל בשנת הלימודים התשס"ח.
15
- 16 75. התובעת החלה את עבודתה בהוראה בחודש אוקטובר 2000. זאת אומרת, חלפו להן כשבע
17 שנים במהלכן שכרה היה נמוך מהשכר ברפורמה. מתלושי השכר לא ניתן לראות ממתי
18 הצטרפה התובעת לרפורמה, האם בתחילתה או בשלב מאוחר יותר. מתלושי השכר שצורפו,
19 ניתן לראות כי בשנת 2012 התובעת כן הייתה ברפורמה, אך לא ניתן לדעת ממתי היא
20 הצטרפה לרפורמה. אלא מאי? הנתבעות לא העלו כל טענה בהקשר זה. יתרה מכך, מעיון
21 במוצג נ/5 (דו"ח רציפות ביטוחית), ניתן לקבוע, ובהינתן העלויות בשכרה של התובעת מאז
22 שנת 2007, כי היא הצטרפה לרפורמה מתחילת הדרך.
23
- 24 76. נשאלת השאלה: כיצד יש לחשב את הפנסיה התקציבית לה זכאית התובעת, אלמלא
25 התאונה? בטרם הדיון בשאלה זו, יש להקדים ולציין כי המוצג ת/8 שהוגש מטעם התובעת
26 (ללא כל הסתייגות מטעם הנתבעות), הוא מסמך שנלקח מתוך מסמך "מדריך גימלאות
27 ופנסיה למורים" שנערך על ידי נציבות שירות המדינה – האגף הבכיר לפרישה וגימלאות
28 (להלן – המדריך). מדובר בתמצית להוראות חוק שירות המדינה גימלאות (נוסח משולב),
29 התש"ל-1970, תקנון שירות המדינה והוראות מינהל שונות. כמובן, הוראות אותו מדריך הן
30 בתוקף כל עוד אינן סותרות את המקור הנורמטיבי. התובעת בחרה לצרף אך את ההוראות
31 הנוגעות לחישוב ימי מחלה בלתי מנוצלים מתוך הוראות המדריך, ולכן, בית המשפט טרח
32 בעצמו ואיתר את ההוראות הנוגעות לאופן חישוב הפנסיה במקרה הנדון, הן מתוך המדריך
33 עצמו והן מתוך הוראות החוקים הנ"ל. למותר לציין, כי ההוראות הנלקחות מהמדריך הן
34 תואמות להוראות הקבועות בחוקים כאמור.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

- 1
2 77. בחזרה לחישובי הפנסיה: הפנסיה התקציבית תחושב בהתאם לממוצע המשוקלל של השכר
3 הקובע על כל שנות השירות בשתי התקופות הבאות: תקופת העבודה לפני הרפורמה (במקרה
4 דן השכר הקובע האחרון לפני הכניסה לרפורמה x 7 שנות וותק) ותקופת העבודה לאחר
5 הרפורמה (השכר הקובע אלמלא התאונה במועד הפרישה x 23 שנות וותק).
6
7 78. התובעת לא הוכיחה מה היה השכר הקובע לצורכי הפנסיה לפני הרפורמה. ניתן לחלץ ממוצג
8 5/5 כי שכרה של התובעת לפני כניסתה לרפורמה עמד על סך של כ- 7,000 ₪. אך סכום זה
9 אינו משקף את השכר הקובע לצורכי הפנסיה.
10
11 79. התובעת אף לא הוכיחה מהו השכר הקובע המקסימאלי לצורכי פנסיה אליו הייתה מגיעה
12 אלמלא התאונה.
13
14 80. התובעת גם לא הוכיחה מה היה היקף משרתה במשך שנות עבודתה לפני הרפורמה.
15
16 81. החישוב שעשתה התובעת, מבוסס על שכרה הכולל של התובעת ולא על השכר הקובע לצורכי
17 הפנסיה, כך שברי כי חישובה בטעות יסודו.
18
19 82. בנסיבות, ובהעדרם של נתונים הרלוונטיים למשוואת החישוב, פשיטא כי לא ניתן לערוך
20 חישוב אריתמטי להפסדי הפנסיה.
21
22 83. מנגד, ברי כי לאור הפגיעה בכושר השתכרותה העתידי של התובעת ייפגעו גם השכר המשולב
23 וגם התוספות הקובעות במשכורת לצורכי הפנסיה, ובכך ייפגע השכר הקובע האחרון
24 הרלבנטי לחישוב הפנסיה בפרישתה. פגיעה זו, אני מעריכה, בדרך אומדנא, ב- 50,000 ₪.
25
26 84. **הוצאות רפואיות ונסיעות:** ענייננו בתאונת עבודה וכעיקרון, הוצאותיה של התובעת בראש
27 נזק זה מכוסות על ידי המל"ל. התובעת גם לא צירפה קבלות בגין הוצאות רפואיות. עם
28 זאת, סביר להניח כי לתובעת היו הוצאות מסוימות הקשורות בטיפולים ובנסיעות
29 לטיפולים. לאחר שעיינתי בחומר הרפואי, מצאתי לפסוק לתובעת בראש נזק זה סכום
30 גולבלי בסך של 5,000 ₪. לגבי העתיד, התובעת לא הוכיחה כי תזדקק לטיפולים נוספים
31 כלשהם בעקבות התאונה.
32

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

1 85. **עזרת צד ג' בעבר:** חרף פגיעתה ונכותה הצמיתה, וחרף השנים שחלפו מאז התאונה ועד עצם
2 היום הזה, התובעת לא נזקקה לעזרה בשכר. ניכר גם, כי היקף העזרה לה נזקקה התובעת,
3 אם בכלל, מתום תקופת הנכויות הזמניות ועד עצם היום הזה, היה מצומצם מאוד,
4 כשהעזרה ניתנה לה על ידי בני ביתה. אכן, בתקופה הסמוכה לתאונה, ובמשך פרק זמן של
5 כששה חודשים, קל לדמיין את היקף העזרה לה נזקקה התובעת מבני משפחתה. עם יד
6 מגובסת ובהמשך עם נכויות זמניות גבוהות, פשיטא כי העזרה לה נזקה התובעת מבני
7 משפחתה הייתה עזרה ברת פיצוי. אני מעריכה אותה בסך של 15,000 ₪.
8

9 86. **עזרת צד ג' בעתיד:** בהינתן מהות וטיב פגיעתה של התובעת; בהיתן שיעור הנכות
10 האורתופדית בגב וביד הלא דומיננטית (עמ' 24 ש' 21-22 לפרוט' מיום 11.10.2012)
11 והשפעתה של הנכות על תפקודה הכללי של התובעת עם התקדמות גילה, ובהתחשב בכלל
12 אמות המידה הנוהגות בסוגייה, מצאתי לפסוק לתובעת פיצוי בראש נזק זה, המוערך באופן
13 גלובאלי, בסך של 40,000 ₪.
14

15 87. **כאב וסבל:** בהתחשב במהות הפגיעה, אחוזי הנכות הרפואית הצמיתה, הטיפולים להם
16 נזקקה התובעת, הנכויות הזמניות וגילה של התובעת, אני מעריכה את הפיצוי בגין ראש נזק
17 זה בסך של 70,000 ₪.
18

19 88. **סך נזקי התובעת, לפני ניכוי אשם תורם ולפני ניכוי תגמולי מל"ל = 507,067 ₪.** מסכום
20 זה יש לקזז 20% בגין אשמה התורם של התובעת, ולאחר מכן יש להפחית את תגמולי
21 המל"ל, בסך של 225,750 ₪. התוצאה המתקבלת היא, כי התובעת זכאית לפיצוי בסך של
22 180,000 ₪ (סכום מעוגל).
23

לסיכום

24
25
26 89. אני מקבלת את תביעת התובעת 1 ומחייבת את הנתבעות 1 ו- 2, ביחד ולחוד, לשלם לה את
27 הסך של 180,000 ₪ בצירוף סך של 42,120 ₪ בגין שכ"ט עו"ד, ובצירוף סך של 2,180 ₪ בגין
28 הוצאות משפט (סכום זה משקף את חלקה של התובעת בשכר טרחת המומחה מטעם בית
29 המשפט ובגין אגרת הפתיחה, כשהסכומים משוערכים להיום).
30

31 90. אני מורה על דחיית התביעה כנגד הנתבעת 3, ומחייבת את תובעת 1 לשלם לנתבעת 3 את
32 הסך של 20,000 ₪ בגין שכר טרחת עו"ד, וכן את הסך של 1,668 ₪ בגין הוצאות משפט
33 (חלקה של הנתבעת 3 בהוצאות המומחה מטעם בית המשפט והוצאות העד).

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 41268-03-15

תיק חיצוני:

- 1
2 91. אני מקבלת את התביעה של התובע 2 במלואה, ומחייבת את הנתבעות 1 ו-2, ביחד ולחוד,
3 לשלם לו את הסך של 225,750 ₪ בצירוף סך של 52,826 ₪ בגין שכ"ט עו"ד, וכן בצירוף סך
4 של 1,418 ₪ בגין חלקו של התובע 2 בהוצאות המומחה מטעם בית המשפט.
5
6 92. הסכומים ישולמו בתוך 30 יום מהיום שאם לא כן, יישאו הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום
7 ועד התשלום המלא בפועל.
8
9

10
11 המזכירות תמציא את פסק הדין לצדדים.
12
13
14

15 ניתן היום, כ"ה טבת תש"פ, 22 ינואר 2020, בהעדר הצדדים.
16

17 נסרין עדוי-ח'דר, שופטת
18
19